

Joseph Goebbels va crear la marca Hitler i va aplanar als nacionalsocialistes el camí cap al poder. Va sotmetre les seues opinions sobre el món, el seu matrimoni i els seus fills al destí del seu führer. Però, fins on va arribar la influència del ministre de Propaganda en el Tercer Reich? Una nova biografia explica el comportament de tots dos: Goebbels va fer tot el possible per “agradar a Hitler”.

El 1.267è dia de la Segona Guerra Mundial, Joseph Goebbels ha d'anar al front, al seu front. Stalingrad ha caigut, l'Àfrika Korps, el cos expedicionari de l'exèrcit alemany al nord d'Àfrica, està gairebé extenuat, la població de les ciutats alemanyes sofreix per la pluja de bombes dels aliats i els experts de l'exèrcit alemany han calculat que hi falten com a mínim dos milions de soldats per a la “victòria final”.

És hora de fer un gran discurs per a mobilitzar una nació. Tanmateix Adolf Hitler s'escapoleix, perquè té por del contacte directe amb el seu poble. Per això, hi envia Joseph Goebbels, el seu millor home quant a intel·ligència i capacitat discursiva, el creador del mite del führer, el creador de la marca Hitler. Un venedor de la política sense el qual els nacionalsocialistes haurien tingut molt difícil arribar al poder.

Aquest 18 de febrer de 1943 té lloc una sessió d'espiritisme d'una mena desconeguda. El ministre d'Educació Popular i Propaganda ha escollit com a lloc per a l'actuació el Palau dels Esports de Berlín, l'arena on ja havia tingut èxits amb anterioritat. Entre els 15.000 assistents, seleccionats amb molta cura, hi ha companys de partit, actors, soldats amb ferides greus que estan de permís i infermeres. S'han col·locat càmeres del noticiari alemany “Wochenschau”, i també transmet la ràdio. És a la vesprada.

Goebbels duu un vestit amb americana creuada de color clar, sense condecoracions, no li agraden. Darrere d'ell, amb lletres gegants, hi posa: “La guerra total – la guerra més curta”. El terme “guerra total” no és un terme nou, però Goebbels li ha donat un significat especial. La guerra total significa, segons la seua definició, que finalment tothom done un cop de mà,

El geni malvat

EL TEMPS

Joseph Goebbels depenia de Hitler i Hitler depenia de Goebbels. El primer va inventar el personatge de Hitler i Goebbels necessitava agradar al seu líder.

El demagog Goebbels al Lustgarten ("jardí de l'oci") a Berlín, 1934.

que cal acabar amb els "ganduls parasitaris" i amb les "activitats impúdiques de les estudiants plutocràtiques". Significa que tots els civils disponibles s'han de convertir en soldats, no importa com.

Vol que el poble s'unesca per fer costat a Hitler. Vol una unitat en què ell mateix ja no creu. Això no obstant, encara la predica, i ho fa fins al final.

"Ha començat l'afluència a les estepes", crida Goebbels a la sala —referint-se a les tropes russes, que fa temps que han començat el contraatac. Per a subratllar la força de les seues paraules deixa caure les mans fins al maluc: "Reconèixer un perill és evitar-lo". Parla de visions seductores, per a llavors descriure les conseqüències ombrívols d'una derrota: tots anirien als "batallons de treballs forçats de les tundres siberianes".

Constantment l'interrompen les tempestes d'aplaudiments. Les dones es desmaien entre crits. Els homes criden: "No mai!", "ecs!" Llavors pregunta Goebbels: "Voleu la guerra total? Voleu una guerra si cal més total i més radical encara del que ens podem imaginar avui dia?" I aleshores els 15.000 assistents criden: "Sí!"

Els gestos es tornen extàtics, i afegeix: "Esteu preparats per ser la falange de la pàtria i fer costat a l'exèrcit a fi de continuar aquesta lluita amb una fermesa feroç i impertorbables a través de totes les fatalitats, fins que la victòria siga nostra?" Se senten milers d'hurres mentre tothom pica de peus. Centenars de milers de persones segueixen l'espectacle a la ràdio.

"Un míting brillant" exulta Iring Fetscher, un oficial d'artilleria de vint anys; més tard, a la República Federal un polítolleg important afirma que ha estat un "espectacle poderós i molt important."

El més repugnant. A l'actualitat, encara es considera que el discurs més important que va fer Goebbels va ser el del Palau dels Esports el 18 de febrer de 1943. Hom diu que Hitler el va lloar afirmant que era "una obra mestra de psicologia i propaganda de primera classe". I, aparentment, l'agitador mateix estava convençut d'haver aconseguit una "mobilització moral total", i fins i tot una "mena de colp d'estat silencios".

En dramatúrgia i selecció de paraules, es considera el discurs més repug-

nant que hom ha pronunciat davant d'un públic de masses, i per a moltes persones és la prova que Goebbels era el demagog perfecte, un provocador perfecte.

D'aquesta manera, ha entrat en la història de la humanitat com a "marca" per a la propaganda diabòlica. Fins avui, cap altre nom de la camarilla directiva nacionalsocialista ha tingut un ressò com aquest, exceptuant Hitler. Alguns observadors anglosaxons l'anomenen "evil genius", geni malvat. Actualment, quan es vol estigmatitzar un rival polític sovint es diu que és com Goebbels.

I això pot ser molt perillós. El canceller alemany del CDU, Helmut Kohl, es va trobar amb aquest problema quan, la primavera del 1986, va lloar l'aleshores cap de govern de la Unió Soviètica, Mikhaïl Gorbtxov, i va dir que era un "líder comunista modern" que entenia "de relacions públiques" —per afegir després: "Goebbels també entenia de relacions públiques—. Quan va fer aquesta comparació, Gorbtxov havia volgut obrir, tal com ho va formular ell, una "pàgina nova" en les relacions amb la República Federal Alemanya. Després d'això, la relació

es va tornar a gelar durant mesos.

Però, al contrari que el cap de les SS, Heinrich Himmler, un home de tendències ocultistes i místiques, Goebbels també va ser un home de l'època moderna. Conseqüentment, va voler utilitzar l'efecte dels mitjans de comunicació, unificats políticament per la força poc després de la "pujada al poder" de Hitler –i d'una secta política va constituir el partit més ben organitzat.

Biografia amb detalls. Hi ha moltíssims llibres i articles sobre Joseph Goebbels, però per primera vegada, 65 anys després de la caiguda del Tercer Reich, Peter Longerich, professor d'història contemporània al Royal Holloway College de la Universitat de Londres, ha presentat una biografia amb una gran riquesa de detalls i que no deixa gaires desitjos per satisfer. Aquesta biografia posa totes les fonts minuciosament davall de la lupa, sobretot l'edició completa dels diaris de Goebbels, que té només quatre anys, considerada d'un gran valor científic –perquè en àmplies parts gairebé no poden ser rebutjades com una barroeria propagandística.

Longerich, que el 2008 ja va escriure sobre Himmler a la revista alemanya *Der Spiegel* i que és considerat un dels primers investigadors de l'holocaust, admet que Goebbels era el "cronista intern més important del nacionalsocialisme". És cert que sovint no participava "en els processos de decisió reals", però sí que tenia l'"oportunitat d'observar de prop la realització d'aquestes decisions". Aquesta "visió del dictador", de Hitler, és "única".

Igual que qualsevol persona que promociona un producte, Goebbels també va exagerar sense mesura, especialment perquè, segons l'anàlisi de Longerich, li faltaven coneixements sobre conceptes polítics "en una mesura sorprenent". El ministre de Propaganda sempre interpretava un paper, mentre que Hitler sempre interpretava Hitler. Goebbels es veia especialment en l'obligació de complir un encàrrec, el de presentar a tothom una pàtria unida, unida fent costat al führer.

També en el cas que el poble, com es comprovaria més endavant, no estiguera tan unit fent costat a Hitler: el

ministre de les masses va fer aquesta suggerència, i per això, resumeix Longerich, en oferir-li aquest paper li va oferir una "ocupació ideal".

Fora de la seua posició oficial, i això és crucial, Goebbels no sols era un defensor de la guerra, que s'havia planejat com una gran conquesta, sinó que formava part d'aquelles persones que van aplanar el camí al racisme per convicció. I amb això, de l'assassinat de sis milions de jueus.

Osteomielitis és el terme mèdic per a una inflamació de la medul·la òssia que pot trencar un os en trossos. L'os també pot doblegar-se si hi ha una pertorbació del sistema nerviós, com ara la poliomièlitis. Aquesta pertorbació causa peu de pinya, *pes equinovarus*. La causa no és coneguda, només el resultat: Joseph Goebbels patia d'una malaltia que li havia deformat el peu dret.

"Peu paralitzat per a tota la vida", va escriure al diari, per a definir immediatament un dels traumes de la seua vida. "A partir d'aquell moment la joventut va ser bastant trista. Un dels esdeveniments definitoris de la meua infància. Ja no podia participar en els jocs dels altres. Em vaig aïllar i em vaig tornar solitari... No agradava als meus companys...".

Un catòlic a la recerca d'un "salvador". Goebbels creix a Rheydt, una ciutat menuda prop de Niederrhein. Al principi, com a alumne és molt mandrós i apàtic; això no obstant, amb els

anys desenvolupa una gran ambició. Les seues assignatures preferides són la religió, el llatí i la història. És un catòlic estricte, li apassionen els grans homes d'estat i els senyors de la guerra, i els estudis de llatí li aguditzen el sentit de la retòrica i la lògica.

El març del 1917, el penúltim any de la Primera Guerra Mundial, com a primer de la seua generació Goebbels pot fer el discurs després de l'examen final de l'educació secundària, un de patriota, com era habitual en aquell temps. "El poble dels poetes i pensadors" ha de "demostrar", explica, "que és més que això; que té dret a ser el líder polític i espiritual del món."

El preuniversitari se sent perdut –com milions d'altres persones– quan l'imperi s'ensorra el 1918. Són temps amargs de misèria econòmica, per a molts són temps de lluita per la simple supervivència. Hom anhela un "salvador", un líder polític fort que governe i done ordres.

Algú semblant a Mussolini a Itàlia. O després Adolf Hitler a Alemanya.

Goebbels, després d'obtenir una qualificació mitjana al seu doctorat (*rite superato*, un bon "suficient") sobre Wilhelm von Schütz, un escriptor romàntic desconegut, vol ser periodista; fins i tot, el que més li agradaria seria ser un escriptor important. Ha escrit la seua primera novel·la, *Michael Vorroman*, una obra molt autobiogràfica. S'imagina com una mena de Theodor Wolff. Wolff, redactor en cap del diari berlinès *Berliner Tageblatt* i possible-

L'orador Goebbels al Palau dels Esports de Berlín, 1943. La "Mobilització moral total".

ment el millor escriptor del país, té el poder de les paraules, i Goebbels sap que el camí al poder passa per la paraula. Li envia alguns articles, proveïts de textos adjunts pomposos. Li'ls retornen tots.

Sembla que no li fa res que el seu respectat Wolff siga jueu, igual que el director de tesis que ha buscat. Allò que l'irrita és el comentari de la seua xicoteta dient que la seua mare és jueva. En les seues paraules va escriure: "Em reconeix el seu origen. En aquest moment s'acaba la màgia".

Fins aleshores la "qüestió jueva" no l'havia pertorbat especialment, fins i tot subratlla que no pateix d'"aquest antisemitisme exagerat". Ja no pot dir "que els jueus sigueren amics especials, però pense que hom no els pot eradicar del món a través de malparlar i polemitzar; i si hom poguera seria inhumà".

Des del punt de vista del partidisme polític Goebbels és flexible. En les eleccions a l'assemblea nacional de gener del 1919 dóna el seu vot al Partit Popular de Baviera (BVP), un partit catòlic, conservador i moderat. En realitat "la política" és "per a riure i plorar". El feia "improductiu", tot li "fa fàstic". Dedicar-se a la política "significa... lligar l'esperit, saber guardar silenci i saber parlar, significa mentir per quelcom més gran". La seua conclusió: "Déu meu!, un negoci horrible".

Parlar, mentir. Callar, silenciar. Sembla que Goebbels s'anticipa a ell mateix.

Socialisme i dictadura. El 1924, durant la recerca d'una opinió ideològica consolidada, s'aferra al "comunisme... sóc un comunista alemany". Això no s'hauria de prendre al peu de la lletra, realment es veu com un "socialista alemany"; tanmateix un que se separa completament de les teories marxistes.

A ell allò que li importa és la superació de la lluita de classes, no el domini d'una classe, un home nou ha de nàixer en un món nou. "El 90 per cent" de la humanitat són "canalles, el 10 per cent més o menys bones persones. Per tant, aquest 10 per cent ha de governar sobre el 90 per cent restant, perquè l'estat pugui existir. Aquest és el secret de la dictadura."

Goebbels destacava com orador. Planificava tots els seus gestos, les seves paraules, els seus silencis. També en el contacte amb la gent.

Dictadura, una paraula màgica per a ell.

A Goebbels li agrada la ideologia nacionalsocialista, típica de l'ambient burgès dels temps de la República de Weimar. Els soldats francesos i belgues ocupen el territori alemany. Longerich escriu que Goebbels es va identificar incondicionalment "amb la nació amenaçada", "un procés", tanmateix, "que no obeeix a una raó política racional".

Sembla que li resulta fàcil fer una síntesi dels termes "nacional" i "social". "El sentiment social... és el sentiment decisiu, la cooperació racial dins una estructura estatal", i el "sentiment

nacional" significa "prendre com a base l'acció i l'obra, el pensar i tenir sentit de responsabilitat de l'estat com a unió del poble".

És ara quan comença a interessar-se per Hitler: "La premissa ètica. Lliure del materialisme adormit... En Hitler resulta alliberador l'ús d'una personalitat autèntica i íntegra. En el nostre món, hom troba molt rarament els interessos del partit".

Goebbels havia llegit *Mein Kampf* (*La meua lluita*) de Hitler, havia seguit el procés contra el colp d'estat a Munic l'any 1923 —i admirava la voluntat d'aquest home, finalment es podien

Joseph Goebbels dominava la gesticulació. “Els discursos tenien efecte en els observadors contemporanis del sud per la vivacitat i el dramatisme”, segons el biògraf Longerich.

“tornar a escoltar paraules per al cor”. L’elogiava com un “timoner en la necessitat”, “líder de la llibertat”.

Goebbels coneix Hitler en persona el 12 de juliol de 1925, quan ja és secretari general de la província de Renània, a Wuppertal, i redactor de les *Nationalsozialistischen Briefe* (*Cartes nacionalsocialistes*). Goebbels es delimita: “Aquest home ho té tot per arribar a ser rei. És tribú de naixement. Futur dictador”.

D’aleshores ençà, s’entrega a Hitler. Goebbels nega les idees polítiques pròpies, fins que, finalment, s’allunya de les seues posicions socials i

revolucionàries. Jorg von Bilavsky afirma que des d’aleshores “ja no el caracteritzava el nacionalisme o el socialisme, sinó només el que Hitler en pensava”. No es va atrevir mai a criticar el líder del partit en públic o en reunions privades —només s’ho permetia als seus diaris.

Cap a finals del 1926, Hitler el va enviar a Berlín com a cap d’una jurisdicció territorial. A la capital del Reich hi predominaven els socialdemòcrates i els comunistes; el Partit Nacional Socialista Alemany dels Treballadors és un partit minúscul miserablement organitzat, amb menys de cent homes.

A les darreres eleccions municipals havien obtingut 137 vots a Spadau, l’única regió on es van presentar, un 0,3 per cent.

Hitler va concedir a Goebbels poders especials. Era “responsable... de la direcció organitzativa, propagandística i política de la regió”, i també comandava els comandos executors: els SA, “Sturmabteilung” (“Tropes d’assalt”), i les SS, “Schutzstaffel” (“Escamots de protecció”).

Per al fill de xicotet burgès, que només coneixia les grans ciutats universitàries, la vida en una ciutat de quatre milions d’habitants era quelcom totalment nou. Berlín era considerada la Nova York d’Europa, la capital més ràpida del món, la “ciutat de la intel·ligència” (Goebbels), “un fanguer de vici i de riquesa pura”.

Goebbels es guanya ràpidament la confiança de molts companys de partit locals. L’11 de febrer de 1927 va organitzar una manifestació a Pharussälen, el lloc de reunió dels comunistes a Wedding, un baluard roig a Berlín. El seu pla era un llançar un “repte obert”.

Els membres de les SA s’apallissen amb els membres del Partit Comunista d’Alemanya i hi ha molts ferits. El partit pot comptabilitzar ingressos importants. Goebbels aconsegueix el seu primer titular a la premsa de la capital, i són molt valuosos, perquè s’orientava “en el model del negoci de la publicitat” (Longerich). No es pot estudiar la seua metodologia en cap lloc tan bé com a Berlín, inundada de marques comercials, publicitat lluminosa i columnes d’anuncis.

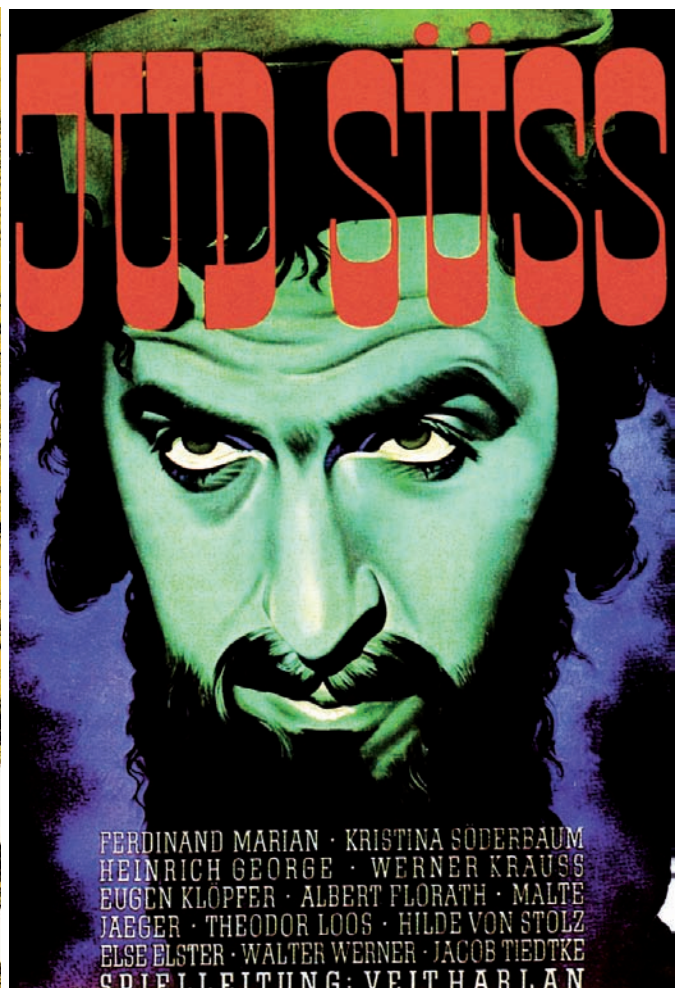
Propaganda, no arguments. El credo de Goebbels és no posar, de cap manera, propaganda argumentativa del partit. Per explicar-ho, s’inspira en Jesús: “Crist no va presentar cap prova del sermó de la muntanya, només va fer afirmacions. Hom no explica les obvietats”.

La història es fa als carrers, postula Goebbels, i d’aquesta manera fa marxar les seues hordes amb torxes pel barri socialista treballador. El fet que aquestes provocacions causaran morts entra dins dels seus càlculs.

Al contrari que Hitler, Goebbels sempre es controla en cada fase, fins

Propaganda nacionalsocialista del 1932.

Un cartell antisemita de l'aparell de propaganda nazi, del 1940.

i tot en les grans rebentades. “Estudiava la mímica i la gesticulació meticulosament”, apunta Longerich, “als discursos es posaven en pràctica gairebé a la perfecció i tenien efecte en els observadors contemporanis del sud per la vivacitat i el dramatisme”. Com a orador, aquest home prim i menut era “un talent natural”.

El seu lleuger dialecte renà afavoreix el to lent i solemne. L'allargament de determinades vocals donava un toc místic a paraules com *führer*. Altres pot pronunciar-les amb menyspreu —com ara “judaisme”.

Bernhard Weiss és jueu, vicepresident berlinès de la policia i el pitjor adversari de Goebbels. Durant la Primera Guerra Mundial, Weiss havia servit l'imperi com a oficial al front i com a capità de cavalleria, i el van honorar per la seua valentia. Ara té reputació de ser un jurista excel·lent, és segur de si mateix i imponent, un republicà noble.

La seua lluita va destinada contra la camarilla de Hitler. Goebbels havia convençut tant amb l'enfrontament als carrers que el partit va aconseguir una prohibició d'associació per part de la policia. Els nazis no es deixen impressionar per aquesta prohibició, sinó que segueixen reunint-se d'amagades en clubs, com ara el club de bitlles *Alle neune* o el club de natació *Hohe Welle*. Goebbels afirma amb alegria: “Dissolt! Això és un indicati que seguim el camí correcte. Ben fet!”.

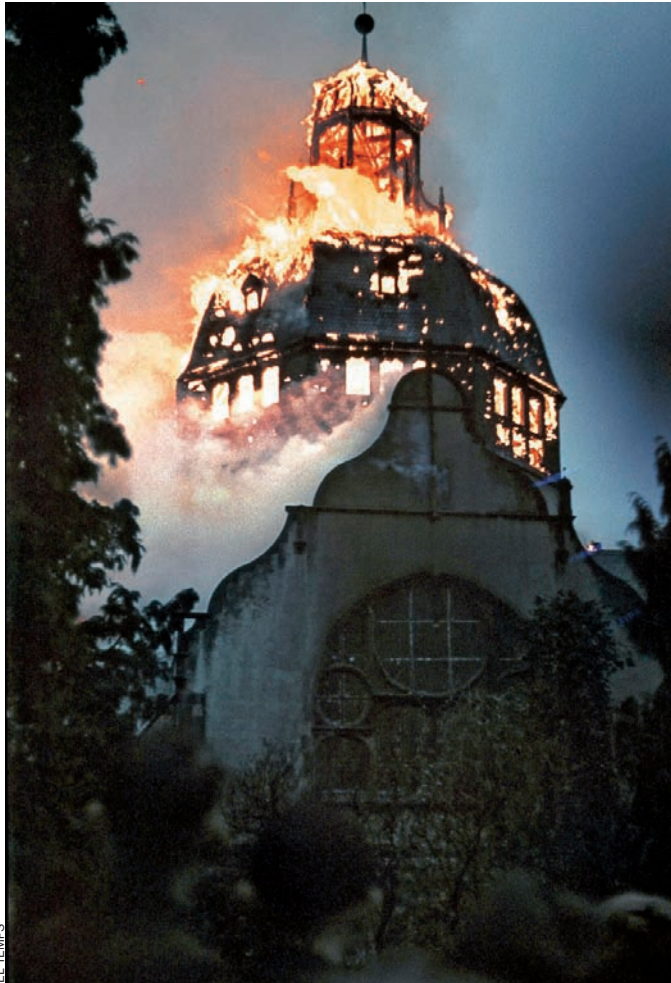
Com que no pot actuar en públic, escriu editorials al diari setmanal *Der Angriff* (*L'atac*), que publica des del juliol de 1927 —un diari de mala mort, cridaner, que es converteix en el portaveu més pèrfid, junt amb el diari *Völkischen Beobachter* (*L'observador públic*)—. El furor antisemític de Goebbels ofèn sobretot Weiss, que vigila la prohibició del partit ben de prop. Els seus càlculs: “Aquell que controla la prefectura superior de

policia de Berlín controla Prússia, i aquell que controla Prússia controla l'imperi”.

Goebbels contra el policia Weiss.

Goebbels ara sona d'una manera completament diferent que al principi dels anys trenta; l'antisemitisme sembla que ara és oportunament polític. Weiss és l'objectiu del seu antisemitisme. En un editorial especula: “Hi arriba un jueu de Galítsia amb el nom *Wadolcher Trompetenschleim* i un any després ha canviat el seu nom per *Isidor*. Després d'un altre any també ha canviat el cognom, li diuen *Wiess*. Uns anys després, aquest home seu a la prefectura superior de policia i afirma que el seu nom és “Bernhard”.

L'aspecte del cap de la prefectura superior de policia és caricaturitzat com el d'un “jueu típic”. Goebbels escriu: “*Isidor*, això no és nom de persona”. “*Isidor* és un paio, un fantasma, una cara, o millor dit, una fatxa”.

Crema d'una sinagoga a Bielefeld, 1938. Políticament oportú.

Cartell nacionalsocialista del 1943.

Aquest foc nodrit d'una persona, a part de la denigració personal, també té motius ideològics contundents: la caricatura d'“Isidor Weiss” vol denunciar la presumpta supremacia “dels jueus” al “sistema de la República de Weimar”.

Weiss, incansable, segueix procesant. Al final, les demandes omplen tres mil actes. Aconsegueix alguns judicis contra Goebbels, que també es troba davall la pressió de la persecució per la policia política i la fiscalia, per delictes de danys físics i instigació. A *Der Anfriff*, escriu que per a ell les

Goebbels no donava arguments: “Crist no presentà proves al sermó de la muntanya”

sancions són com “condecoracions i insígnies”. Tanmateix la lectura dels diaris ha fet públic que les dates de les vistes, els judicis i les condemnes constants li causaven molt d'estrès.

Aquesta càrrega va acabar després de les eleccions al parlament del 20 de maig de 1928. Set setmanes abans, el cap superior de la policia berlinesa havia revocat la prohibició. Aquesta campanya electoral curta va ser suficient perquè el Partit Nacional Socialista Alemany dels Treballadors aconseguir un 1,6 per cent a Berlín i un 2,6 per cent a tota la república. Malgrat tot, Goebbels contempla els resultats com un “gran èxit” –finalment, el partit està per primera vegada al Parlament, ja que no hi existeix cap clàusula del 5 per cent.

Dotze camises brunes són nomenats diputats, i un d'ells és Goebbels. Ara rep dietes, ara ja té immunitat. Això és el més important per a ell. Més tard, se'n riurà que una de les “millors bro-

mes de la democràcia” és que “ella mateixa dóna als seus enemics els mitjans amb què acabaran destruint-la”. Goebbels afegeix que no vol ser membre del Parlament. “Això que anomenen Parlament” no és més que un “tribunal d'aval al servei de les altes finances”.

Cap suplent del partit burgès vol concedir una entrevista abans de la primera sessió parlamentària; només Goebbels.

Un periodista s'aproxima: “Goebbels, el líder dels nacionalsocialistes. Doctor Goebbels, digui unes paraules, per favor!”. Goebbels agafa aquesta oportunitat per poder difondre's per la ràdio: “Considere que el Parlament és totalment passat de moda i estic convençut que cal dissoldre'l, perquè ja no pot satisfer la voluntat del poble”.

Diferències amb Hitler. Hitler el felicita per carta: “Berlín, aquesta és la vostra obra”. Més de deu mil persones assisteixen a la manifestació al Palau

EL TEMPS

El ministre de Propaganda Goebbels (centre) als estudis de la productora cinematogràfica UFA de Babelsberg, el 1938. Exercia control sobre la premsa, la ràdio, el cinema, el teatre i la pintura.

dels Esports. La fallida de la borsa de Nova York, a finals de la tardor del 1929, que també provoca una crisi financera greu a Alemanya, amb més de tres milions d'aturats (més de sis milions el 1932), i les exigències financeres dels guanyadors de la Primera Guerra Mundial donen ràpidament un impuls enorme al Partit Nacional Socialista Alemany dels Treballadors. Els votants assumeixen l'antisemitisme, no voten els bruns a causa de, sinó malgrat aquest odi al judaisme de Hitler i Goebbels.

Tanmateix tots dos discuteixen sobre com cal aprofitar aquest impuls. El fùhrer vol arribar al poder de forma legal, mitjançant eleccions i en cooperació amb els burgesos; aritmèticament no hi ha cap altre camí. En canvi, Goebbels troba que la "legalitat" és "una llauna". Perquè: "Una idea revolucionària –i nacionalsocialisme n'és una– no admet cap compromís".

Per aquest motiu, Goebbels està completament en contra quan Hitler, l'estiu del 1929, s'adhereix al Comitè Nacional per a la Iniciativa Popular contra el Pla Young i les mentides sobre els culpables de la guerra", que havia fundat Alfred Hugenberg, president del Partit Nacional del Poble d'Alemanya. Això no obstant, Goebbels cedeix –una altra vegada– quan el líder li transmet la impressió que en el futur formarà part dels seus col·laboradors més propers: Hitler el posa al corrent de la seua estratègia. Cosa que Goeb-

L'art havia de ser "heroic" i "romàntic". Els periodistes, aris i majors de vint anys

bels enregistra més endavant i segons el seu biògraf, Longerich, consta "com un dels molt pocs documents existents abans del 1933 en què Hitler parla dels seus plans jurídics interns per a després de la pujada al poder".

El cap del Partit Nacional Socialista Alemany dels Treballadors s'imagina una "estructuració triangular": un "estament per a les qüestions econòmiques", un senat, format per seixanta o setanta persones", "experts" amb experiència, i un "parlament polític", que podria debatre, però no prendre cap decisió. Goebbels en té dubtes: "Cal un parlament polític? Es poden celebrar eleccions? A la llarga, no es gelarà la sang del senat?"

El 26 d'abril de 1930, Goebbels ateny el nivell següent de la seua carrera: Hitler el nomena cap de la maquinària propagandística. Cinc mesos més tard hi ha de nou eleccions al parlament, i Goebbels, malgrat que les estructures de l'aparell encara no són perfectes, organitza la primera campanya electoral alemanya a l'estil nord-americà. A tot arreu hi ha cartells del Partit Nacional

Socialista Alemany dels Treballadors. El partit es presenta a tots els pobles per petits que siguin, i només a Berlín es fan vint-i-quatre reunions del partit en solament dos dies.

L'estat d'ànim de la població està en contra de Hitler. La crisi econòmica i les necessitats socials els fan susceptibles a les solucions fàcils. La solució és "lluitar contra els partits que aproven el Pla Young". És a dir, lluitar contra tots aquells que han acceptat la reorganització de les reparacions de la Primera Guerra Mundial.

L'NSDAP l'ha encertada. Més de sis milions de persones voten el partit (18,3 per cent), amb la qual cosa es troba exactament entre els socialdemòcrates i els comunistes. Cent set diputats s'instal·len al parlament, i Goebbels apunta que amb "un entusiasme com el de 1914" es compromet a fer que, a la llarga, "en el futur", a Alemanya només pugui "governar el nacionalsocialisme".

Molts dels votants de l'NSDAP toleren que les autoritats consideren que el partit, ja a causa de Goebbels, siga hostil a l'estat, i que aquest demagog en cap haguera estat diverses vegades davant del tribunal després de la revocació de la seua immunitat, entre altres coses, acusat de ser un "traïdor remunerat".

Triangle amorós. Goebbels és l'home de Hitler per als assumptes rudes; i, per tant, es troba molt aïllat dins el partit, perquè no intenta mai unir-se a cap grup ni intenta establir xarxes o fer pactes, com ara amb els poderosos de les SA. Sempre vol ser el seguidor més fidel de Hitler. Segons Longerich, aquest va ser l'objectiu de la seua carrera política, "que Hitler l'elogiara, i agradar-li."

I també ho va aconseguir quan el desembre del 1931 es va casar amb una "dona jove anomenada Quandt", Magda Quandt, expromesa d'un industrial molt ric. Goebbels, un home falaguer, que deia d'ell mateix que "totes les dones" el tornaven "boig", no només s'havia enamorat d'aquesta dona atractiva i mundana: segons la interpretació de Longerich, Hitler havia sucumbit a la fascinació d'aquesta jove de trenta anys.

Després de converses d'home a home, el fùhrer va desistir; i va maquinari

la boda. Goebbels afirma que “Hitler plora d’alegria”. I li diu: “Sigueu feliç tota la vida i seguieu sent un bon amic. Això us ho assegure”.

Aquesta “constel·lació de tres” (Longerich) confereix a Goebbels encara més seguretat i li dóna més força per a imposar-se. Insisteix que Hitler, el març del 1932, s’ha d’enfrontar en les eleccions per a president de l’imperi a Paul von Hindenburg, un vertader heroi nacional. En la primera volta perd Hitler, però Hindenburg arriba molt just a la majoria. Goebbels només coneix un lema: “De pressa! De pressa!”.

Envia Hitler a tot arreu en avió a fer campanya electoral i cada dia fa discursos en tres o quatre grans ciutats davant de deu mil persones. Aquesta acció estranya de relacions públiques s’anomena *Deutschlandflug*. Editen cinquanta mil discs amb discursos de Hitler i cançons del partit i els envien per correu a famílies acomodades. A tot arreu es veuen pel·lícules, es tracta una campanya publicitària gegantina.

Hindenburg s’imposa en la segona volta de les eleccions, però el provocador també va guanyant punts. El gir a la dreta de la societat alemanya s’accentua, també quan l’NSDAP ha d’encaixar una derrota important a les eleccions del novembre. Segons l’anàlisi de l’historiador Heinrich August Winkler, com que guanyen els comunistes, el poble té por que esclate una guerra civil causada per “l’aliat més poderós” de Hitler. El president

Hindenburg dóna a Hitler un lloc en el govern i li ofereix ser el cap del partit més fort de la cancelleria imperial.

Els companys del gabinet creuen que amansaran el “caporal bohemi” (Hindenburg) i jugarà un paper secundari.

Un error amb conseqüències fatals, ja que el 30 de gener de 1933 Hitler arriba al poder. I amb ell Goebbels. “Seiem a la Wilhelmstrasse”, exulta; és “com un conte”. A la vesprada escolten bandes de música, desenes de milers de persones marxen per Berlín amb torxes, el seu tren s’assembla a una paret de foc que llança ombres irregulars als rostres i a les parets de les cases, com si foren auguris.

Realment, el president de l’imperi vol nomenar el líder de la circumscripció territorial de Berlín “com a molt secretari d’estat”, i també en el gabinet de conservadors i membres de l’NSDAP s’oposen a Goebbels. Hitler el deixa espeternegar, aquest és el joc que juga amb ell, a fi de tornar-lo més submís. Amb amargura es queixa sobre el “boicot... Mire la lluna. És tan humiliant”.

Dependència mútua. Aquesta “dependència personal de Hitler” va ser “el punt fix de la seua actuació política”, subratlla Longerich. D’una altra banda, Hitler també és dependent d’ell; ja que Goebbels va tenir la idea de posar la seua persona com a centre de tota la propaganda del partit.

I també va ser idea seua crear el

mite del fùhrer després de la “pujada al poder”, amb un públic controlat en un sistema tancat —és a dir, la “idea de fondre en gran part el poble i el seu líder” (Longerich)—. Amb la intenció de convertir-lo en el soldat de més rang, el jutge més important, cap de l’estat, i gairebé convertir-lo també en sobirà de milions i milions de persones.

Goebbels pren el seu càrrec el 14 de març de 1933, un càrrec que no existia fins aleshores. Serà cap del ministeri d’Educació Popular i Propaganda. Amb 35 anys, és el ministre més jove de tot Europa. A ell li haguera agradat més ser responsable de “cultura i educació popular”, però Hitler hi insisteix: “Propaganda”.

En aquest nou càrrec canvia la missió de Goebbels. Fins aleshores havia de lluitar contra un enemic polític, difamar-lo i desmoralitzar-lo. Com a ministre ha d’obligar tots els alemanys a unir-se a la ideologia nacionalsocialista —cosa que només pot passar si guanya el control de l’opinió pública, la premsa, el ràdio, el cinema, el teatre i fins i tot la pintura—. Admet que ha de “treballar” el poble durant el temps necessari “fins que siguen nostres”.

Al febrer, amb el “decret llei sobre protecció del poble i de l’estat” ja s’havia establert una ampla censura, i Goebbels exigeix un “decret de redacció”, pel qual cada redactor ha de ser d’origen ari i tindre com a mínim 21 anys. En cas contrari, són imminents la inhabilitació professional, la presó i el camp de concentració.

També l’art està controlat per la propaganda. Ha de ser “heroic”, “d’acer i romàntic”, “nacional amb un gran patetisme”. La sang i el sòl en paraules i lletres, i per consegüent en oli i pedra.

Sorgeix un nou esperit de l’època i els acadèmics el pronostiquen, així com també ho fan els qui volen arribar a ser-ho. El 10 de maig, a les ciutats alemanyes cremen llibres d’eminències malvistes en fogueres enormes; només a Berlín en són vint mil. Goebbels lloa el fet que finalment s’extingirà l’“esperit destructiu del passat”.

Ben aviat controla tota la cultura —i la indústria dels mitjans de l’Alemanya nazi, dues mil persones treballen per a ell— i, això no obstant, sovint no juga el paper que ell mateix s’atribueix. El fùhrer el deixa participar molt poc en

Soldats alemanys fent gravacions al front de l'oest a Dünkirchen, 1940. Sempre arribaven notícies noves sobre les victòries de la *Blitzkrieg* (“guerra llampec”).

EL TEMPS

Goebbels s'enamorà de l'actriu Baarová (aquí, el 1936), però Hitler l'obligà a deixar-la.

les decisions importants, en algunes ocasions Hitler només "l'informa en l'últim moment", escriu Longerich. Goebbels no és cap conseller quan es tracta de temes de contingut polític.

El líder l'envia a l'estranger —per exemple a Itàlia o a negociar amb la Societat de Nacions a Ginebra—, on ha d'afalagar la dictadura. La planificació real sobre política exterior es realitza a la seua esquena. I la política exterior és un dels terrenys més importants de Hitler.

El Tractat de Versalles coarta la llibertat d'acció del canceller de l'im-

peri, en el camí cap al rearmament, l'expansió i la guerra. Els signes obvis de l'ambició per la sobirania i el poder són el restabliment del servei militar obligatori el març de 1935, i també l'ocupació de la desmilitaritzada Renània, un any després. Goebbels explica que això respon a unes regles europees harmonioses que regeixen en temps de pau i esbronca els crítics estrangers acusant-los de patir de "psicosi bèl·lica molt perillosa".

L'actriu i el monstre. Goebbels segueix i obeeix Hitler fins en els

deures propis. Quan aquest home, molt actiu sexualment i que ha sigut pare repetides vegades, s'enamora de la bella Lída Baarová, actriu de l'UFA, l'estudi cinematogràfic més important d'Alemanya, Hitler no sols ordena als especialistes tècnics del servei secret que vigilen el telèfon de Baarovás, sinó que obliga Goebbels a posar fi a aquesta relació. El ministre fa allò que li han ordenat. És una raó d'estat.

Els historiadors concedeixen en que el comportament d'ambdós homes en aquest episodi amorós té un significat de greus conseqüències. A Goebbels li sembla que s'ha de rehabilitar, i ho fa amb energia.

Des de fa temps ja és un dels incitadors antisemites de l'NSDAP. Gairebé no havia arribat al seu càrrec, va decretar que la sintonia de la ràdio de l'imperi seria la melodia d'*Üb' immer Treu' und Redlichkeit* ("practica la fidelitat i la honradesa"); una cançó del segle XVIII que canta la presumpta cobdícia dels jueus. És un dels primers a exhortar el boicot als negocis jueus, i sempre proposa lleis i decrets per fer-ho. Segons l'opinió de Longerich, sempre organitza escàndols per a "distingir-se dins del règim com defensor d'un canvi radical en la futura política sobre els jueus.

Goebbels vol "alliberar" Berlín dels jueus, la xurma de dretes trenca vidrieres o les empastifa i fan malbé les sinagogues". Goebbels descriu una disputa davant de la policia: "M'acalore molt". "Contra qualsevol sentimentalisme. L'eslògan no és la llei, sinó la trava. Fora els jueus..."

Va ampliar una batuda criminal, organitzada a nivell de tot l'imperi, a una persecució als jueus; a Berlín n'arresten més de mil, la majoria per xicotetes infraccions del reglament. El missatge és clar: cal eliminar els jueus utilitzant la força de l'estat, perquè són criminals i asocials. Goebbels presenta els disturbis com un manifest de l'"ira nacional" —però no diu en cap moment que es tracta dels seus simpatitzants.

La situació de partida és el 7 de novembre de 1938, quan Herschel Grüns-pan mata a trets el diplomàtic Ernst vom Rath per venjança, perquè els seus pares havien estat expulsats d'Alemanya. Dos dies després mor Vom Rath. Els jueus són pell.

Crema de llibres a la plaça de l'Òpera de Berlín, el 1933. A Berlín s'encengueren 20.000 fogueres. L'ofensiva de Goebbels també va afectar les emissions de ràdio estrangeres.

El senyor de la guerra Hitler i el ministre Goebbels, a Obersalzberg, el 1943. El lema del propagandista era "mentir per quelcom més gran".

Poc temps després de declarar l'atemptat al diplomàtic alemany arriben les intrusions i els disturbis, la premsa nazi agita els ànims.

Goebbels informa Hitler, i ell ordena: "Deixeu que les manifestacions continuïn. Retireu la policia. Els jueus han de sentir tot d'una la ràbia de la nació". La nit del 10 de novembre cremen més de 1.400 sinagogues i dormitoris, almenys moren 400 persones assassinades i algunes són maltractades amb bestialitat durant aquesta "nit dels vidres trencats", com sovint és anomenada per llevar-li importància.

Goebbels defineix el pogrom com

una resolució radical de la "unitat nacional". Una unitat nacional que no existeix. Una unitat nacional que, a la tardor del 1938 ja no està tan entusiasmada amb la guerra com ho hauria d'estar, segons l'opinió de la direcció, i que Goebbels busca incloure en la guerra contra els jueus —en compensació per un ambient de guerra que no arriba.

La propaganda antisemita. La majoria dels alemanys, segons mostren innumerables informes, no volen ni la guerra ni l'eradicació dels jueus. La unificació política forçada de Goe-

bbels no ha arribat tan lluny. D'una altra banda, no s'atreveixen a protestar obertament quan comencen. Ho fan, és clar, perquè saben que tothom qui s'hi rebel·la posa en perill la seua vida. Però sobretot, perquè mentrestant la seua creença en el fùhrer és més forta que la por a la guerra.

Goebbels també prefereix rebutjar la guerra com a mitjà polític. En tot cas, la guerra no és el mateix per a ell que l'autorealització. Realment, hom diu que en xicotet comitè va afirmar que "un home intel·ligent... no hauria de viure una guerra". La guerra ho complica tot. "També el nostre propi jo".

En el millor dels casos, Goebbels està informat de manera tosca sobre la planificació de la guerra, sobre l'atac a Polònia l'1 de setembre de 1939. Tanmateix, com que és una persona flexible, troba un motiu del per què la guerra és necessària: es considera que l'imperi germànic "s'ha abastit de terres per a cent anys".

Ara és ministre de Propaganda de Guerra, responsable de l'"estratègia mental". En solitari, ordena que siga punible escoltar les emissores de ràdio estrangeres; la transmissió de notícies pot ser castigada fins i tot amb la mort.

La rapidesa amb què Alemanya sotmet Polònia i ocupa els Països Baixos, Bèlgica i França genera confiança. Sempre arriben a la nació notícies noves sobre les victòries en aquesta *Blitzkrieg* ("guerra llampec"), i sembla que els habitants ja són molt més optimistes que abans de l'atac. "Cap observador objectiu i imparcial pot negar que la propaganda és efectiva", constata el febrer de 1940 Louis P. Lochner, un berlinès cap de l'oficina de l'agència de notícies nord-americana AP. "Homes i dones que el darrer octubre dubtaven de les causes i els objectius de la guerra... ara utilitzen el mateix llenguatge".

Tanmateix Goebbels no arriba a formar part del cercle intern d'estratègies de guerra. El març de 1941 Hitler s'obri al seu ministre de Propaganda per primera vegada; intentarà marxar sobre la Unió Soviètica, en l'"operació Barba-roja", la decisió ja s'havia pres uns tres mesos abans. Goebbels conté aquesta campanya, perquè porta a una

EL TEMPS

La família Goebbels amb Hitler, el 1938. El dictador el considerava "escuder fidel".

guerra de dos fronts, amb un risc difícilment calculable. Al seu diari escriu: "Tothom creu que el nostre exèrcit és capaç de les coses més increïbles. Jo descelere constantment". Cap a fora mostra una imatge d'home dur, com de costum. Goebbels explica als periodistes que la guerra a l'est haurà acabat en "vuit setmanes".

Estén les campanyes antisemites, que "havia inclòs en la propaganda contra la Unió Soviètica" (Longerich), als jueus que es troben a casa. Com a enemic intern s'han d'estigmatitzar –cosa que podia dificultar l'empatia dels conciutadans–. Hitler li assegura que "immediatament després de posar fi a la campanya de l'est" es pot "desfer" de tots els jueus del territori berlinès. Els primers trens ja hi viatgen la tardor de 1941. "Berlín ha

EL TEMPS

Fills assassinats de Goebbels, 1945. "És preferible morir".

de ser una ciutat sense jueus", anota Goebbels; és un "escàndol que a la capital de l'imperi alemany hi puguin vagabundejar 78.000 jueus, la majoria d'ells paràsits. No sols deterioren la imatge dels carrers, sinó també l'ambient". Només hi pot haver un final, "vèncer-los".

I, davant d'una persona de confiança, mira cap al futur: "Si perdem aquesta guerra, els camps de concen-

tració resultaran ser un furúncol, el flux tòxic del qual contaminarà la vida a Alemanya durant molt de temps".

L'Àfrica del Nord, Stalingrad, la "guerra total" –com a molt tard des del desembarcament de les tropes aliades a Normandia, el 6 de juny de 1944–, està perduda. Desvaria impertorbable sobre la "victòria final". Predica l'èxit de l'armament meravellós i l'eficàcia de les tropes de guerrilla menudes, que s'anomenen "ogre".

I amb vehemència segueix amb la seua feina principal; és a dir, defensar la política de Hitler. Ara això també significa evitar la gran eufòria, i al contrari, "preparar tothom per a una guerra més llarga", analitza Longerich. El juliol del 1944 Hitler el nomena "mandatari de l'imperi per a l'atac total de la guerra".

Totes les mesures que pren són inútils.

El suïcidi. Quan les tropes soviètiques arriben a Berlín, Goebbels es trasllada amb la seua muller, Magda, i els seus sis fills –els noms de tots sis comencen per la lletra "h", "h" de Hitler– a un apartament de luxe en el búnquer del fùhrer, situat ben al fons davall de la cancelleria de l'imperi. Allí acaba un imperi de cent anys. El 30 d'abril de 1945 Hitler es dispara un tret al cap. Al seu testament nomenava Goebbels successor.

Goebbels, el canceller de l'imperi, intenta negociar un armistici amb els soviètics. Quan això no funciona, Magda Goebbels enverina els seus fills amb ajuda de dos metges de les SS: "és millor que moren que no pas que visquen en la vergonya i l'escarni".

El matrimoni Goebbels es lleva la vida després, i els ordenances cremen els cossos.

"Entrarem a les pàgines de la història com els homes d'estat més importants de tots els temps", va escriure Goebbels quan l'any 1943 encara tenia esperances. "O com els pitjors criminals". Això darrer no va ser cap tipus de propaganda del ministre de Propaganda de Hitler, sinó que va ser un pronòstic encertat.

Georg Bönisch

Traducció de Blanca Juan